

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie stosunków Indie-UE

(2005/C 267/06)

Na sesji plenarnej z dnia 27 stycznia 2004 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego sporządzić opinię w sprawie *stosunków Indie-UE*

Sekcja ds. Stosunków Zewnętrznych, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 14 marca 2005 r. Sprawozdawcą był **Sukhdev Sharma**.

Na 417. sesji plenarnej (posiedzenie z dn. 12 maja 2005 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (jednomyślnie) stosunkiem głosów 145 do 0, przy 2 głosach wstrzymujących się, przyjął następującą opinię:

1 Wprowadzenie

1.1 Pierwszy raport informacyjny na temat stosunków Indie-UE (CES 947/2000) został przyjęty przez Sekcję ds. Stosunków Zewnętrznych w grudniu 2000 r., w okresie poprzedzającym pierwsze posiedzenie Okrągłego Stołu Indie-UE, zorganizowane w New Delhi w styczniu 2001 r. Europejscy członkowie Okrągłego Stołu wyłonieni zostali z EKES-u, zaś członkowie ze strony Indii wybrani zostali spośród przedstawicieli zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego (patrz załącznik I).

1.2 Od czasu swojej inauguracji w roku 2001, Okrągły Stół zyskał reputację ważnej instytucji na rzecz kontynuacji rozwoju stosunków Indie-UE. Jego siódme posiedzenie odbyło się w czerwcu 2004 r. w Srinagar w Kaszmirze, a ósme w grudniu 2004 r. w Londynie, gdzie w sposób otwarty i konstruktywny dyskutowano tak drażliwe kwestie jak zatrudnianie dzieci i równość płci w miejscu pracy. (Patrz sekcja 5: Dotychczasowy dialog społeczeństw obywatelskich UE-Indie)

1.3 Opinia z inicjatywy własnej w sprawie stosunków Indie-UE została przygotowana w związku z ich rosnącym od 2000 roku znaczeniem. Wiele wydarzeń z roku 2004 odzwierciedla znaczenie tych stosunków.

1.4 Dlatego też niniejsza opinia z inicjatywy własnej nie ogranicza się do aktualizacji raportu informacyjnego na temat stosunków Indie-UE z 2000 r. Podkreśla ona również konieczność pełnego wykorzystania przez EKES silnego poparcia politycznego, ze strony zarówno instytucji unijnych, jak i rządu Indii, dla bliższej współpracy między społeczeństwami obywatelskimi Europy i Indii. W tym celu opinia z inicjatywy własnej zauważa dotychczasowy wkład EKES-u w zbliżenie w konstruktywnym dialogu społeczeństw obywatelskich Indii i Europy. Określa ona również możliwy dalszy wkład EKES, zwłaszcza w przygotowanie wspólnego planu działania na rzecz strategicznego partnerstwa UE-Indie, w szczególności na drodze okrągłego stołu.

1.5 Komisja Europejska przesłała swe szeroko zakrojone projekty partnerstwa strategicznego z Indiami do Rady, Parla-

mentu Europejskiego i EKES-u w czerwcu 2004 r., w odpowiedzi na fakt, iż stosunki Indie-UE „w ostatnich latach rozwijają się gwałtownie pod względem zakresu i intensywności”. Komisja wezwała do stworzenia planu działania, który miałby zostać zatwierdzony na szóstym szczycie Indie-UE w 2005 r.

1.6 W sierpniu rząd Indii przychylnie odniósł się do komunikatu Komisji z 16 czerwca i zaproponował powołanie komitetu na szczeblu ministerialnym w celu stworzenia planu działania, który miałby zostać zatwierdzony na szóstym szczycie.

1.7 Rada UE w swoich wnioskach przyjętych w październiku „z zadowoleniem odniosła się do pełnego i wszechstronnego” komunikatu Komisji. Rada w pełni poparła jego ogólne cele i zobowiązała się „pracować z Komisją na rzecz ich wdrożenia”.

1.8 W październiku Parlament Europejski zalecił Radzie, aby „podjęła decyzję o podniesieniu stosunków Indie-UE do rangi partnerstwa strategicznego”, a także, aby podjęła w tym celu „niezbędne kroki praktyczne”.

1.9 Na piątym szczycie Indie-UE, który odbył się w listopadzie w Hadze, wezwano obie strony „do wspólnego wypracowania wszechstronnego planu działania dla partnerstwa strategicznego Indie-UE oraz nowej wspólnej deklaracji politycznej, opartej na komunikacie Komisji, wnioskach Komisji oraz odpowiedzi Indii, która miałaby zostać zatwierdzona na szóstym szczycie.”

1.10 Na grudniowym posiedzeniu Okrągłego Stołu w Londynie w zaleceniach na szczyt Indie-UE w roku 2005 „uznano, iż partnerstwo strategiczne Indie-UE daje szansę na umocnienie i poszerzenie roli społeczeństwa obywatelskiego w tym partnerstwie dzięki forum Okrągłego Stołu”. Podkreślono, iż „społeczeństwo obywatelskie musi stanowić integralną część nowego partnerstwa” i wyrażono „chęć aktywnego przyczyniania się do opracowywania wspólnego planu działania”.

1.11 Długość dokumentu Komisji Europejskiej oraz odpowiedzi rządu indyjskiego mogą sugerować, iż jeśli chodzi o umocnienie i zacieśnienie stosunków na linii Indie-UE, wiele pozostaje do zrobienia. Faktem jest, iż strony już pozostają w bliskich stosunkach w ramach „partnerstwa opartego na solidnych fundamentach wspólnych wartości i poglądów,” zgodnie z oświadczeniem ze szczytu. Faktycznie, trzy wyżej wymienione dokumenty uzmysławiają, jak wiele już zostało osiągnięte.

1.12 Partnerstwo Indie-UE na przestrzeni lat współpracy gospodarczej i rozwojowej osiągnęło wyższy wymiar polityczny i strategiczny, zważywszy, że Indie i UE są liczącymi się stronami na arenie światowej, mającymi wspólną wizję porządku światowego opartego na multilateralizmie. Obecnie dialog polityczny obu stron obejmuje regularne spotkania na szczycie, które w ostatnich latach odbywały się dorocznie, doroczne posiedzenia trójstronne na szczeblu ministerialnym, a po zatwierdzeniu w roku 2001 wspólnej deklaracji Indie-UE w sprawie zwalczania terroryzmu, odbywające się dwa razy do roku posiedzenia Trójki COTER, politycznej grupy roboczej ds. zwalczania terroryzmu. Struktury instytucjonalne obejmują także grupę roboczą ds. konsularnych, odbywające się od 2000 r. dwa razy do roku spotkania wyższych urzędników z UE i Indii oraz organizowane dwa razy do roku posiedzenia Okrągłego Stołu Indie-UE.

1.13 Handel i inwestycje pozostają kamieniem węgielnym stosunków Indie-UE. UE jest największym partnerem handlowym i głównym źródłem zagranicznych inwestycji w Indiach. Choć handel i inwestycje są wyraźnie mniejsze niż potencjalnie mogłyby być, indyjscy i europejscy przedsiębiorcy zalecają podjęcie działań w ośmiu sektorach objętych wspólną inicjatywą na rzecz zwiększenia handlu i inwestycji. Program rozwoju handlu i inwestycji o budżecie wynoszącym 13,4 miliona EUR będzie opierał się właśnie o te zalecenia. Jednocześnie UE oraz Indie zawarły porozumienie o współpracy celnej, mające na celu usprawnienie przepływów handlowych, a także prowadzą negocjacje dotyczące porozumienia morskiego, mającego przyczynić się do rozwoju działalności indyjskich i europejskich firm żeglugowych.

1.14 Eksport technologii informacyjnych (IT) z Indii do UE wzrósł do ponad 2 miliardów EUR w 2003 r., i odpowiadał 20 % całkowitego eksportu oprogramowania z tego kraju. Około 900 indyjskich i europejskich firm i organizacji wzięło udział w forum współpracy Euro-India 2004 poświęconym społeczeństwu informacyjnemu, zorganizowanym w New Delhi w marcu 2004 r. Jednocześnie rozpoczęto dialog na temat społeczeństwa informacyjnego, oparty na wspólnym oświadczeniu Indii i UE w sprawie wizji rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Zapewnia ono badania w sześciu sektorach priorytetowych oraz pogłębionego dialogu na temat ram regulacyjnych dla społeczeństwa informacyjnego i komunikacji elektronicznej.

1.15 Współpraca na polu nauki i technologii, rozpoczęta w połowie lat 80. ubiegłego wieku, stała się jednym z najbardziej obiecujących obszarów współpracy na linii Indie-UE. Porozumienie o współpracy naukowej i technologicznej zapewnia

ramy prawne dla udziału indyjskich i europejskich naukowców w programach prowadzonych przez drugą stronę, przy czym Indie są „krajem docelowym” współpracy, zgodnie z międzynarodowymi ramami szóstego ramowego programu UE w dziedzinie badań.

1.16 Indie i UE pracują nad projektem porozumienia o współpracy związanej z unijnym projektem satelity nawigacyjnego Galileo. Biorąc pod uwagę możliwości Indii w odniesieniu do działań związanych z nawigacją satelitarną, porozumienie przyczyni się do rozwoju współpracy przemysłowej w wielu obszarach zaawansowanych technologii. Indie i UE od dawna współpracują, za pośrednictwem swoich agencji kosmicznych, ESA i ISRO, nad pokojowym badaniem i wykorzystaniem przestrzeni kosmicznej. Jednocześnie UE wyraziła zainteresowanie indyjską, bezałogową misją badawczą na Księżyc, Chandrayaan-1.

1.17 Istnieją nowe podejścia do współpracy rozwojowej. Indie stają się nietypowym partnerem, o ewoluującej polityce rozwojowej, w której są one zarówno odbiorcą jak i dawcą. Zmiana ta stała się oczywista przy usuwaniu skutków zniszczeń po tsunami, które nawiedziło w dniu 26 grudnia 2004 r. państwa leżące nad Oceanem Indyjskim. Indie odmówiły przyjęcia zewnętrznej pomocy humanitarnej, dostarczając jednocześnie na dużą skalę pomocy Sri Lance. Jako odbiorca, Indie otrzymują obecnie pomoc rozwojową od wybranej grupy dwustronnych państw-dawców, poszerzonej aktualnie do UE, państw G-8 i mniejszych dwustronnych państw-dawców spoza G-8, które są jednak przyjmowane, jeśli datki przekraczają 25 mln USD rocznie. UE przekazuje Indiom 225 milionów EUR dotacji w latach 2001-2006, z czego cztery piąte na cele ograniczenia ubóstwa. Współpraca rozwojowa skupi się na stanach Radżastan i Chattisgarh, i będzie głównie przeznaczona na programy edukacyjne i zdrowotne.

1.18 EKES musi skutecznie zareagować na ten napływ istotnych dla polityki wydarzeń w ciągu sześciu miesięcy — w pierwszej połowie 2005 r. Komisja Europejska w rzeczywistości wystąpiła w czerwcowym komunikacie z projektem, aby Okrągły Stół w pełni włączył do instytucjonalnego mechanizmu stosunków Indie-UE, zaś jego współprzewodniczących zaprosił do przedstawiania na szczycie niewiążących zaleceń politycznych. Rada poparła propozycje Komisji, aby zwiększyć wzajemne zrozumienie poprzez „pogłębioną współpracę między partiami politycznymi, związkami zawodowymi, zrzeszeniami przedsiębiorców, uczelniami wyższymi oraz społeczeństwami obywatelskimi.” Na szczycie w Hadze wyrażono zgodę na „promowanie współpracy między partiami politycznymi, związkami zawodowymi, zrzeszeniami przedsiębiorców, uczelniami wyższymi oraz społeczeństwami obywatelskimi”.

1.19 Niniejsza opinia z inicjatywy własnej zwraca również uwagę na sposoby, dzięki którym Okrągły Stół może stać się skuteczniejszy, zaś jego strona internetowa oraz forum internetowe społeczeństwa obywatelskiego Indie-UE mogą służyć zarówno zwiększeniu skuteczności Okrągłego Stołu, jak i dotarciu do większej ilości indyjskich i europejskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

2 Wkład w partnerstwo strategiczne Indie — UE

2.1 Okrągły Stół z zadowoleniem przyjął wdrożenie partnerstwa strategicznego Indie-UE na posiedzeniu w Londynie w grudniu 2004 r. i podjął się udziału w pracach nad wspólnym planem działania, który miałby zostać stworzony w 2005 r., przed szóstym szczytem Indie-UE. Zadeklarował również zamiar „przedstawienia projektów dotyczących obszarów, na których społeczeństwo obywatelskie przynieść może rzeczywistą wartość dodaną, szczególnie w odniesieniu do osiągnięcia Milenijnych Celów Rozwoju, promowania zrównoważonego rozwoju i zarządzania globalizacją.” Okrągły Stół podjął się również przeanalizować, w jaki sposób społeczeństwo obywatelskie może pomóc wdrożyć Wspólną Deklarację w sprawie Stosunków Kulturalnych.

2.2 Zarówno Okrągły Stół, jak i EKES, mogą wnieść istotny wkład do partnerstwa strategicznego Indie-UE. Od inauguracyjnego posiedzenia w New Delhi w styczniu 2001 r., Okrągły Stół (1) poddał pod dyskusję wiele zagadnień ujętych przez Komisję Europejską w jej komunikacie z 16 czerwca, a także (2) przedstawił zalecenia na szczyty Indie-UE dotyczące tych zagadnień. Na posiedzeniu w Londynie uznał, iż powstające partnerstwo strategiczne „przynosi szanse na spotęgowanie i poszerzenie roli społeczeństwa obywatelskiego dzięki forum Okrągłego Stołu.” Okrągły Stół już poddał dyskusji i przedstawił zalecenia w kwestii kilku zagadnień, w tym globalizacji, handlu i inwestycji; WTO; własności intelektualnej, mediów i kultury na swym drugim posiedzeniu w Brukseli w lipcu 2001 r. Nie tylko powrócono do tych tematów na kolejnych posiedzeniach, ale i poszerzono agendę o współpracę dotyczącą przemysłu żywnościowego i agrobiznesu; prawa człowieka w miejscu pracy; zrównoważony rozwój i turystykę. **Wcześniejsze rozważania na temat kwestii kulturowych zostaną poszerzone na kolejnym posiedzeniu w czasie dyskusji w sprawie kwestii pluralizmu kulturowego i religijnego w społeczeństwach demokratycznych.**

2.3 Zamiast przeanalizować wszystkie tematy podniesione przez Komisję Europejską w ramach partnerstwa strategicznego, Okrągły Stół podjął na posiedzeniu w Londynie decyzję o ograniczeniu się do tych obszarów, w których społeczeństwo obywatelskie może wnieść wyjątkowy wkład. Dlatego też korzystne byłoby rozważenie jego wkładu w następujące obszary wskazane przez Komisję jako ważne elementy powstającego partnerstwa strategicznego.

2.3.1 *Zapobieganie konfliktom i odbudowa pokonfliktowa.* Są to obszary, w których, jak podkreśliła Komisja, Indie odgrywają poważną rolę, zarówno w ramach ONZ, jak i stosunków bilateralnych, na przykład w Afganistanie. Stąd też propozycja Komisji, aby UE i Indie zbadały sposoby sformalizowania regularnej współpracy w tych obszarach. Komisja sugeruje również, aby współfinansowały one konferencję ONZ na temat zapobiegania konfliktom i zarządzania pokonfliktowego, a także rozpoczęły dialog na temat wkładu integracji regionalnej w zapobieganiu konfliktom.

2.3.2 *Migracja:* Jak zauważa Komisja, międzynarodowa migracja zwiększyła się w obliczu globalizacji. Doprowadziło to z jednej strony do większej ilości przekazów pieniężnych od emigrantów, a z drugiej do problemów związanych z nielegalną migracją i handlem ludźmi. Komisja popiera wszechstronny dialog obejmujący nie tylko legalną migrację, łącznie z migracją zarobkową i przepływem pracowników oraz kwestiami dotyczącymi wiz, ale także walkę z przemytnikami i handlarzami, powrót i ponowne przyjęcie nielegalnych migrantów oraz inne dotyczące migracji kwestie.

2.3.3 *Demokracja i prawa człowieka:* Komisja popiera poszerzenie obecnego dialogu o takie tematy, jak zniesienie kary śmierci, dyskryminacja płci, praca dzieci i prawa pracownicze, zbiorowa odpowiedzialność społeczna oraz wolność religijna. Komisja jest gotowa finansować projekty w Indiach w ramach Europejskiej Inicjatywy na rzecz Praw Człowieka i Demokracji. EKES uważa, iż należy zająć się kwestią dyskryminacji wynikającej z kastowości społeczeństwa.

2.3.4 *Kwestie środowiskowe:* Indie i UE winny wspólnie pracować nad propagowaniem współpracy dotyczącej globalnych wyzwań środowiskowych, takiej jak Konwencje NZ o różnorodności biologicznej, gdzie konstruktywny dialog rozwinąć można w kwestii programu „Access and Benefit Sharing” (ABS) (Dzielenie się dostępem i korzyściami). Indie zostałyby poproszone o zorganizowanie środowiskowego forum Indie-UE, obejmującego społeczeństwo obywatelskie oraz sfery biznesu, na którym byłaby możliwość wymiany poglądów, know-how oraz informacji naukowych i technicznych. EKES jest zdania, iż w najbliższej przyszłości Okrągły Stół Indie-UE powinien zająć się kwestiami polityki energetycznej i bezpieczeństwa energetycznego.

2.3.5 *Zrównoważony rozwój:* Promowany poprzez dialog na temat zagadnień takich, jak zachęcanie do handlu towarami produkowanymi z poszanowaniem środowiska naturalnego, oznakowanie i ocena wpływu na środowisko, według Komisji Europejskiej. Komisja popiera również szersze wykorzystanie Centrum Zrównoważonego Handlu i Innowacji (STIC).

2.3.6 *Współpraca rozwojowa:* Indie ograniczyły liczbę bilateralnych państw-dawców do sześciu (UE, Zjednoczone Królestwo, Niemcy, USA, Japonia i Rosja). W rzeczywistości kraj ten stał się zarówno odbiorcą, jak i dawcą pomocy rozwojowej. Niemniej jednak, Komisja pragnie, aby UE udzieliła Indiom pomocy przy osiągnięciu Milenijnych Celów Rozwoju. Spójność społeczna i gospodarca może stać się priorytetem w oparciu o doświadczenia zebrane przy programach pomocowych UE w Indiach, dotyczących podstawowego kształcenia i podstawowej ochrony zdrowia. Komisja jest przekonana, iż współpraca rozwojowa UE winna w coraz większym stopniu skupiać się na pomocy grupom zmarginalizowanym. Powinna również wspierać promocję podstawowych konwencji MOP. *Zdaniem EKES Indie winny ratyfikować 3 podstawowe konwencje MOP, które nie zostały jeszcze ratyfikowane przez ten kraj.*

2.3.7 *Współpraca kulturalna*: Komisja pragnie zacieśnić współpracę szczególnie w dziedzinie filmu i muzyki. Szczegółowo politycznym i biznesowym towarzyszyć mógłby Tydzień Kulturalny. Komitet zauważa, że rok 2006 poświęcony dialogowi międzykulturowemu może stanowić właściwą okazję, by Okrągły Stół zajął się tą kwestią.

2.3.8 *Widoczność*: Zdaniem Komisji indyjska opinia publiczna musi być informowana o wszystkich aspektach działalności UE, a nie tylko o jej stosunkach handlowych. Komisja rozpocznie projekt badawczy, którego celem będzie określenie publiczności docelowej, kluczowych przesłań, głównych instrumentów oraz najlepszych sposobów ich zastosowania. Państwa Członkowskie, jak również Parlament Europejski, zachęca się do udziału w pracach na rzecz poprawy wizerunku UE w Indiach. Od New Delhi oczekuje się stworzenia własnej strategii komunikacji.

2.3.9 *Handel i inwestycje*: Jak Komisja Europejska podkreśliła w swym komunikacie, handel i inwestycje stanowią „kamenie węgielny stosunków Indie-UE”. Kilka propozycji zawartych w komunikacie zajmuje się więc tymi dwoma tematami, zarówno na szczeblu multilateralnym, jak i bilateralnym. Komisja pragnie, aby UE osiągnęła większą zbieżność stanowisk z Indiami w sprawach kluczowych w trakcie negocjacji handlowych w ramach Rundy Rozwoju Doha na forum WTO. Komisja popiera również bilateralny dialog na temat praw własności intelektualnej (IPR), między innymi po to, aby osiągnąć wspólne stanowisko w sprawie Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (TRIPS).

2.4 W części komunikatu poświęconej pobudzeniu współpracy między przedsiębiorcami, Komisja wyraża pragnienie, aby UE pomogła stworzyć Okrągły Stół Liderów Biznesu. Projekt popierany jest przez szczyt haski. Jednocześnie, wspólna inicjatywa Indie i UE dotycząca rozwoju handlu i inwestycji umożliwiła bezpośredni dialog między biznesem a decydentami. Indyjskie organizacje biznesowe i przemysłowe organizują już szczyt biznesu Indie-UE równoległy do szczytu politycznego i przekazują wnioski liderów biznesu swym przywódcom politycznym.

2.5 Biorąc pod uwagę fakt, iż członkowie Okrągłego Stołu wybierani są z organizacji przedsiębiorców i pracodawców, mógłby on rozważyć, w jaki sposób najlepiej uczestniczyć w tych działaniach, podejmowanych wspólnie przez indyjskie i europejskie kręgi przedsiębiorców. Mając do odegrania rolę w umocnieniu partnerstwa gospodarczego Indie-UE popieranego przez Komisję, Okrągły Stół w pracach nad wspólnym planem działania powinien skupiać się na promowaniu zrównoważonego rozwoju oraz zarządzaniu globalizacją, zgodnie z decyzją z podjętą na posiedzeniu w Londynie.

2.6 Członkowie Okrągłego Stołu wywodzą się także ze środowiska akademickiego. Dlatego też Okrągły Stół mógłby rozważyć również swój wkład w programy akademickie stworzone przez Komisję Europejską lub przez nią przygotowywane, a wspomniane w jej komunikacie. Obejmują one europejski program studiów na Uniwersytecie Jawaharlala Nehru w New Delhi. Program stypendiów, o budżecie równym 33 mln EUR, powinien wejść w życie w roku akademickim 2005/2006. Połączony on będzie z unijnym programem Erasmus Mundus i skupiać się będzie na studiach podyplomowych dla studentów indyjskich na uniwersytetach w UE.

3 Społeczeństwo obywatelskie w Indiach i Europie

Co oznacza termin „społeczeństwo obywatelskie”? EKES przekonany jest, iż „można je zdefiniować jedynie ogólnie, jako społeczeństwo korzystające z demokracji. Społeczeństwo obywatelskie jest terminem zbiorowym, obejmującym wszystkie rodzaje działania społeczne, ze strony indywidualnych osób i grup, których źródłem nie jest państwo, i które nie są przez nie kierowane”⁽¹⁾. Jego zwolennicy w Indiach z pewnością zgodzą się, iż społeczeństwo obywatelskie korzysta z demokracji i może działać skutecznie jedynie w demokracji. Rzeczywiście, dla niektórych osób aktywnych w organizacjach społeczeństwa obywatelskiego w Indiach inspirację stanowiły osiągnięcia społeczeństwa obywatelskiego w Europie i Stanach Zjednoczonych, a dla innych inspiracją była tradycja aktywizmu społecznego i politycznego stworzona przez Mahatmę Gandhiego.

3.1 Społeczeństwo obywatelskie w Indiach

3.1.1 Rosnąca waga społeczeństwa obywatelskiego w Indiach jest widoczna we wzroście liczby wszelkiego rodzaju organizacji wolontariackich. (Jest to termin preferowany w Indiach; termin „organizacja pozarządowa”, czy też NGO, zyskał na popularności dopiero w ostatnich 20 latach). Ich liczbę szacowano na między 50 000 a 100 000 około 10 lat temu, a od tego czasu liczba ta prawie na pewno wzrosła. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego angażują się w rozmaite działania w całym Indiach, a także obejmują organizacje biznesowe i zawodowe oraz związki zawodowe.

3.1.2 Indyjskie organizacje społeczeństwa obywatelskiego:

- zaangażowane są w tradycyjne działania rozwojowe NGO
  - prowadzenie programów walki z analfabetyzmem, aptek i przychodni, pomoc rzemieślnikom, takim tak tkaczce, marketing ich produktów etc. Ponieważ zwykle działają one na szczeblu lokalnym, pomagają również agencjom rządowym wdrażać politykę społeczną w sposób zdecentralizowany;
- prowadzą dogłębne badania, aby wywrzeć nacisk na rząd krajowy i stanowy i/lub przemysł;

⁽¹⁾ Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, „Opinia w sprawie roli i wkładu organizacji społeczeństwa obywatelskiego w budowę Europy”, pkt. 5.1., przyjęta 22 września 1999 r., Dz.U. C 329 z 17.11.1999 r.

- starają się rozbudzić świadomość polityczną różnych grup społecznych, zachęcając je do dochodzenia swych praw;
- reprezentują szczególne grupy interesów, jak osoby niepełnosprawne, starsze oraz uchodźcy;
- działają jako innowatorzy, starając się korzystać z nowych podejść do rozwiązania problemów społecznych;
- reprezentują organizacje pracodawców, związki zawodowe, towarzystwa wzajemnej pomocy i spółdzielnie;
- obejmują organizacje reprezentujące rolników;
- obejmują organizacje zajmujące się zwalczaniem epidemii HIV/AIDS; a także
- istnieją aktywni. Od lat 70. XX wieku tworzą oni rozległe ruchy społeczne — ruchy rolników czy też ruchy kobiece, określające i propagujące kwestie dotyczące kobiet; ruchy na rzecz środowiska naturalnego, które starają się zwrócić większą uwagę rządu na kwestie środowiskowe; ruchy obrony praw konsumenta etc.

3.1.3 Szczególnie w kwestiach dotyczących rozwoju szczególnie NGO i rząd uważają, iż muszą działać jako partnerzy. Dlatego też krajowa Komisja Planowania często finansowała organizacje wolontariackie. Dziesiąty plan pięcioletni, najnowszy, podkreśla, iż:

„Plany powinny odzwierciedlać rzeczywiste wymagania narodu, być gospodarczo i społecznie wrażliwe na etos narodu, dla którego są tworzone. Naród musi mieć poczucie własności takich planów i musi działać przyczyniać się do tego. Trend związany z oczekiwaniem, iż rząd zrobi dla narodu wszystko, musi się skończyć; programy, w których naród partycypuje, okazały się o wiele skuteczniejsze.”

3.1.4 Komisja Planowania posiada również komórkę ds. działań wolontariackich, która stanowi jej płaszczyznę porozumienia z sektorem wolontariackim. Obecnie Komisja podjęła decyzję „o stworzeniu grup konsultacyjnych ... składających się z osób z różnych stron kraju, które wiedzą, co się dzieje na ich terenie i które mogą zasugerować, co i jak należy zmienić”, zdaniem Pani Sayeedy Hameed, członkini Komisji Planowania ⁽²⁾.

3.1.5 Partia Kongresowa zawsze wspierała społeczeństwo obywatelskie, zaś kierowany przez nią rząd koalicyjny w New Delhi prawdopodobnie przywiąże większą wagę do swych działań, niż jego poprzednik. Wkrótce po powołaniu, nowy rząd przeprowadził konsultacje z organizacjami społeczeństwa

obywatelskiego, aby uzyskać ich odpowiedź na Wspólny Program Minimalny (*Common Minimum Programme*) (CMP). Obecnie rząd powołał Narodową Radę Doradczą (NAC), której przewodniczy pani Sonia Gandhi, przywódczyni Partii Kongresowej, co należy rozpatrywać właśnie w tym świetle. Jeden z głównych członków Partii Kongresowej, zaangażowany w stworzenie NAC, zauważył, iż „będzie on płaszczyzną porozumienia rządu Zjednoczonego Sojuszu Postępowego (*United Progressive Alliance*) (UPA) ze społeczeństwem obywatelskim, wprowadzi do planowania nowe podejście, które inaczej nie jest kojarzone z rządem” ⁽³⁾. Oczekuje się, że NAC, którego 12 członków nominował premier Manmohan Singh, będzie doradzać mu w kwestii tego, w jaki sposób powinno się wdrażać Wspólny Program Minimalny Sojuszu. Podczas gdy doradcy rządowi to często emerytowani urzędnicy państwowi lub dyplomaci, połowa członków NAC to bezpośrednio zaangażowani publiczni pracownicy sektora pozarządowego ⁽⁴⁾. Pani Sonia Gandhi pragnie początkowo nadać priorytet rolnictwu, kształceniu, zdrowiu i zatrudnieniu.

3.2 Społeczeństwo obywatelskie w Unii Europejskiej ⁽⁵⁾

3.2.1 Dzięki licznym organizacjom aktywnym na szczeblu lokalnym, regionalnym oraz wspólnotowym, społeczeństwo obywatelskie w UE jest równie dynamiczne jak w Indiach. Ma jednak nad nim ważną przewagę: zorganizowane europejskie społeczeństwo obywatelskie posiada, jak określa się żargonowo w Indiach, „organizację na szczycie” — Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) z siedzibą w Brukseli. Co więcej, EKES stanowi integralną część instytucji utworzonych na mocy Traktatu Rzymskiego z 1957 r., który powołał złożoną z 6 państw Europejską Wspólnotę Gospodarczą, która dziś stanowi złożoną z 25 państw Unię Europejską ⁽⁶⁾. W chwili obecnej EKES ma 317 członków pochodzących z 25 Państw Członkowskich. Wyznaczani są oni przez unijną Radę Ministrów, w oparciu o propozycje przekazywane przez Państwa Członkowskie. Członkowie należą do jednej z trzech grup: pracodawców, pracowników i pozostałych różnych grup interesu. Członkowie trzeciej grupy reprezentują rolników, małe i średnie przedsiębiorstwa, rzemieślników, wolne zawody, spółdzielnie, organizacje konsumenckie, grupy ochrony środowiska, stowarzyszenia rodzin, organizacje kobiece, naukowców i nauczycieli, organizacje pozarządowe (NGO) etc., zgodnie z Traktatem Rzymskim.

⁽²⁾ „Hindusi”, 26 czerwca 2004 r. Bardzo podobne poglądy wyraził Jaswant Singh, minister spraw zagranicznych w rządzie koalicyjnym pod przewodnictwem BJP, podczas inauguracji Okrągłego Stołu UE-Indie z komisarzem Chrisem Pattenem w 2001 r.

⁽⁴⁾ W tym prof. Jean Dreze, obywatel Indii belgijskiego pochodzenia, związany z dr Amartyą Senem; dwoma byłymi członkami Komisji Planowania, MM. C.H. Hanumantha Rao i D. Swaminathan. Ze strony organizacji społeczeństwa obywatelskiego są to, między innymi, pani Aruna Roy, działaczka społeczna, Jayaprakash Narayan (zdrowie i środowisko), pani Mirai Chatterjee (SEWA) i Madhav Chavan (szkolnictwo podstawowe).

⁽⁵⁾ Odniesienie do europejskiego społeczeństwa obywatelskiego może wydawać się zbędne, szczególnie, jeśli ogranicza się ono do Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego. Jednak organizacje indyjskiego społeczeństwa obywatelskiego zainteresowane będą tym, iż ich unijne odpowiedniki posiadają, jak określa się żargonowo w Indiach, „organ szczytowy”.

⁽⁶⁾ Art. 193 Traktatu stanowił, iż „Komitet złożony jest z przedstawicieli różnych grup życia gospodarczego i społecznego, zwłaszcza producentów, rolników, przewoźników, pracowników, kupców, rzemieślników, wolnych zawodów oraz opinii publicznej”.

⁽²⁾ „Otwarcie Komisji Planowania na naród: Sayeeda Hameed” autor: Rajashri Dasgupta. InfoChange News and Features, wrzesień 2004 r.

3.2.2 EKES jest apolitycznym ciałem konsultacyjnym, posiadającym uprawnienia doradcze. Jego zadaniem jest informowanie instytucji unijnych odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji o poglądach swoich członków. Istnieje 14 obszarów polityki, w których Rada UE lub Komisja Europejska mogą podjąć decyzję dopiero po zasięgnięciu opinii EKES-u. Obszary te obejmują rolnictwo, wolny przepływ osób i usług, politykę społeczną, edukację, kształcenie zawodowe i młodzież, zdrowie publiczne, ochronę konsumenta, politykę przemysłową, badania i postęp technologiczny oraz środowisko naturalne. Rada, Komisja oraz Parlament Europejski mogą także zasięgać opinii EKES-u w innych sprawach, jeśli uznają to za stosowne. EKES, ze swojej strony, może również wydać opinię w sprawach uważanych przez siebie za wymagające rozważenia; stąd też niniejsza opinia z inicjatywy własnej na temat stosunków Indie-UE.

3.2.3 Rola EKES-u jako podmiotu ułatwiającego dialog ze społeczeństwem obywatelskim rozciąga się ponad granice 25 Państw Członkowskich. Jest on aktywnym uczestnikiem w trwającym dialogu z krajami partnerstwa Euromed oraz krajami Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP), z którymi łączy UE porozumienie z Cotonou. Zajmuje się on także dialogiem ze społeczeństwem obywatelskim w państwach Ameryki Łacińskiej, w tym w krajach Mercosur oraz w Indiach, poprzez Okrągły Stół Indie-UE, i Chinach.

4 Ostatnie wydarzenia w Indiach i UE

4.1 **Pełny opis dramatycznych przemian mających miejsce zarówno w UE, jak i w Indiach, zająłby kilkaset stron. Niniejszy raport skupia się na kluczowych wydarzeniach, które umożliwią EKES skuteczniejszy wkład w umocnienie stosunków UE-Indie.** Kluczowe wydarzenia związane z UE to powiększenie liczby Państw Członkowskich do 25, działania mające stworzyć większą Europę dzięki europejskiej polityce sąsiedztwa (ENP) oraz wdrożenie Strategii lizbońskiej przyjętej przez Radę Europejską w Lizbonie w marcu 2000 r. Strategia ta, kładąca nacisk na zrównoważony rozwój, stara się uczynić UE najbardziej konkurencyjną i dynamiczną, opartą na wiedzy gospodarką na świecie do roku 2010. Kolejnym kluczowym osiągnięciem jest porozumienie w kwestii Konstytucji Europejskiej, która oczekuje obecnie na ratyfikację przez 25 Państw Członkowskich.

4.2 Rozszerzenie UE 1 maja 2004 r. dramatycznie zmieniło zarówno polityczny, jak i gospodarczy krajobraz Europy. Polityczne konsekwencje rozszerzenia będą prawdopodobnie ważniejsze od gospodarczych, choćby ze względu na to, iż proces integracji gospodarek 10 nowych Państw Członkowskich rozpoczął się dużo wcześniej niż formalnie przystąpiły one do UE 1 maja 2004 r. Rozszerzenie zwiększyło populację UE z 380 mln do 455 mln, co obecnie stanowi 7,3 % populacji świata. Zwiększyło również unijny produkt krajowy brutto (PKB) z 9,3 biliona EUR do 9,7 biliona EUR, zwiększając udział UE w światowym PKB do 28,7 %. Rozszerzenie przyniosło jednak spadek PKB per capita do 21 000 EUR (z 24 100 EUR), a także spadek obrotów handlowych z krajami

spoza Unii do 1,8 biliona EUR (z 2 biliona EUR). Wynika to z faktu, iż handel między UE 15 a 10 krajami kandydującymi stanowi obecnie część handlu wewnętrznego UE 25.

4.3 Wraz z rozszerzeniem zmianie uległy granice UE. UE zaczęła jednak tworzyć polityki, których celem było stworzenie „kręgu przyjaciół” jeszcze przed rozszerzeniem. W tym celu stworzyła europejską politykę sąsiedztwa (ENP), obejmującą trzy kraje wschodniej Europy — (Ukraina, Mołdawia i Białoruś) oraz dziewięć krajów śródziemnomorskich — Algierię, Egipt, Izrael, Jordanię, Liban, Libię, Maroko, Syrię i Tunezję — a także Autonomię Palestyńską. Celem ENP, co potwierdziła Rada UE w kwietniu 2004 r., jest „podział korzyści płynących z rozszerzenia UE z krajami sąsiadującymi, aby przyczynić się do większej stabilności, bezpieczeństwa i dobrobytu Unii Europejskiej i jej sąsiadów” (?). Według Rady, ENP wymaga „znacznego stopnia integracji gospodarczej i pogłębienia współpracy politycznej, czego celem jest zapobieżenie pojawieniu się nowych linii podziału między rozszerzoną UE a jej sąsiadami”.

4.4 W wypadku Indii, kluczowym wydarzeniem był zasadniczo niespodziewany wynik majowych wyborów powszechnych w Indiach, które doprowadziły do zawiązania koalicji pod przywództwem Partii Kongresowej i przewodnictwem premiera Manmohana Singha, zastępującej koalicję pod przywództwem partii BJP i przewodnictwem premiera Atala Behari Vajpayee. Wysoka frekwencja w wyborach powszechnych, skuteczne wykorzystanie elektronicznych urządzeń do głosowania w całym kraju, a także spokojne przekazanie władzy w New Delhi, pomimo zmian politycznych spowodowanych wynikami wyborów, usprawiedliwiły roszczenia Indii do tego, iż są one największą światową demokracją.

4.5 Niespodziewane zwycięstwo Partii Kongresowej doprowadziło do spekulacji, że rząd koalicyjny pod jej przewodnictwem albo nie będzie w stanie przetrwać, albo też zostanie zobowiązany, przez swoich zewnętrznych popleczników a szczególnie Partię Komunistyczną, do wycofania się z reform. Należy pamiętać jednak, że reformy, które obejmowały likwidację kontroli importu i otwarcie rynków kapitałowych, rozpoczęte zostały przez rząd kongresowy w roku 1991, a ich głównymi architektami byli nowy premier Manmohan Singh i nowy minister finansów Palaniappan Chidambaram. Ten drugi postrzega się jako minister ds. inwestycji w koalicji pod przywództwem Partii Kongresowej. Innymi słowy, organizacje społeczeństwa obywatelskiego reprezentujące kręgi biznesowo-finansowe, takie jak te reprezentowane przy Okrągłym Stole UE-Indie, będą z nim pracować nad rozwinięciem krajowych sektorów gospodarki opartych na wiedzy.

4.6 Niemniej jednak, rząd pragnie, aby jego strategia gospodarcza miała „ludzką twarz”, by wyciągnąć z ubóstwa szacowane 300 mln Hindusów muszących przeżyć za mniej niż 0,75 EUR (1 USD) dziennie. Stąd jego wysiłki, aby osiągnąć roczną stopę wzrostu równą 7 % do 8 %, pomóc rolnikom, wzmocnić pozycję kobiet i zwiększyć wydatki na zdrowie i edukację.

(?) Posiedzenie Rady do Spraw Ogólnych z 14 czerwca 2004 r. Europejska Polityka Sąsiedztwa – wnioski Rady.

4.7 Wyzwania stojące przed indyjskim społeczeństwem obywatelskim dadzą europejskim organizacjom społeczeństwa obywatelskiego szansę na współpracę z ich indyjskimi odpowiednikami, ku obopólnej korzyści. Początkowo odbywać się to będzie na drodze Okrągłego Stołu UE-Indie, a stosunkowo szybko będzie mogło objąć organizacje, z którymi europejcy i indyjscy członkowie Okrągłego Stołu mają bliskie związki, jak również innych członków EKES, posiadających przykładowo wiedzę na temat rozwoju obszarów wiejskich, zdrowia i szkolnictwa. W pewnym sensie współpraca na tym polu między europejskim i indyjskim społeczeństwem obywatelskim, zapewni, iż zalecenia Okrągłego Stołu na doroczne szczyty UE-Indie będą praktyczne, gdyż oparte na doświadczeniu.

5 Dotychczasowy dialog społeczeństw obywatelskich UE-Indie

5.1 **Aby móc wyznaczyć dalszą drogę, najpierw musimy spojrzeć, gdzie się znajdujemy. Punktem wyjścia dla szerszego dialogu społeczeństwa obywatelskiego musi więc być mechanizm instytucjonalny już istniejący dla prowadzenia takiego dialogu, jak i jego dotychczasowe osiągnięcia.** Dla EKES-u oznacza to ocenę dotychczasowej pracy Okrągłego Stołu UE-Indie oraz porozumienie w sprawie tego, w jaki sposób najlepiej dążyć do osiągnięcia jego celów, mając zawsze na uwadze takie powiązane wydarzenia, jak decyzja podjęta na szczycie haskim o promowaniu współpracy nie tylko między społeczeństwami obywatelskimi, ale i partiami politycznymi, związkami zawodowymi, organizacjami pracodawców i uczelniami wyższymi.

5.2 Wspomniano także o zagadnieniach omawianych na różnych posiedzeniach Okrągłego Stołu od jego powstania w 2001 r., aby zademonstrować jego wiarygodność jako kluczowego partnera w wypracowaniu wspólnego planu działania. **Pewne pojęcie o ciągłości prac Okrągłego Stołu, zakresie diskutowanych tematów, a także atmosferze zaufania, w jakiej dyskusje te się toczą, zyskać można przyglądając się rezultatom ostatnich posiedzeń.**

5.3 Dlatego też na szóstym posiedzeniu, zorganizowanym w Rzymie, Okrągły Stół poczynił szereg zaleceń, począwszy od inicjatyw mających wspierać Społeczną Odpowiedzialność Biznesu (CSR), poprzez specjalną pomoc dla MŚP, a skończywszy na racjonalizacji przepisów regulujących tymczasowy przepływ wykwalifikowanych pracowników z Indii w granicach UE, a także wsparciu ze strony UE dla klastrów przemysłowych (ang. industrial clusters) w kilku wybranych sektorach, posiadających potencjał eksportowy oraz promujących rozwój. Jednocześnie Okrągły Stół wyznaczył dwóch sprawozdawców do oceny, w jaki sposób lepiej włączyć perspektywy organizacji społeczeństwa obywatelskiego w promowanie handlu i zrównoważonego rozwoju.

5.4 Temat ten przedyskutowano na siódmym posiedzeniu Okrągłego Stołu, zorganizowanym w Srinagarze w czerwcu 2004 r. Uzgodniono, iż aby pogłębić wspólne zrozumienie zrównoważonego rozwoju, raport końcowy, który przedłożony zostanie na dziewiątym posiedzeniu Okrągłego Stołu, oprócz należy na praktycznych przykładach z Indii i UE. Na posiedzeniu w Srinagarze dyskutowano również nad współpracą Indie-UE na rzecz rozwoju turystyki, w oparciu o prezentację delegatów EKES-u i Indii na posiedzenie Okrągłego Stołu. Członkowie Okrągłego Stołu zgodzili się, iż organizacje społeczeństwa obywatelskiego mają do odegrania znaczącą rolę w promowaniu takiej formy turystyki, która nie narusza równowagi ekologicznej, sprzyja gospodarczemu i społecznemu rozwojowi oraz przynosi korzyści całemu społeczeństwu.

5.5 Na posiedzeniach w Rzymie, w Srinagarze jak i w Londynie omawiano stworzenie internetowego forum społeczeństwa obywatelskiego, zgodnie z zaleceniami z posiedzenia w Bangalore w marcu 2003 r. Na obu posiedzeniach podkreślono potencjał forum jako forum nieustannej dyskusji między indyjskimi i europejskimi członkami Okrągłego Stołu oraz instrumentu poprawiającego dialog między organizacjami społeczeństwa obywatelskiego w ogóle.

5.6 Na posiedzeniu w Rzymie dokonano również przeglądu głównych dotychczasowych osiągnięć Okrągłego Stołu. Wyrażono opinię, iż ocena tychże osiągnięć nie może ograniczać się do liczbowej analizy ilości wdrożonych zaleceń, także z tego powodu, iż wdrożenie niektórych z tych zaleceń nie leży w kompetencjach lub w gestii unijnego i indyjskiego społeczeństwa obywatelskiego. Pozostaje faktem, iż Okrągły Stół przyjął zalecenia i wspólne stanowisko w odniesieniu do wielu tematów, w tym takich, które uznać można za drażliwe, jeśli nie kontrowersyjne. Podkreślono również szczególne formy współpracy, jak stworzenie forum internetowego, wysłuchano przedstawicieli lokalnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego podczas odbywających się dwa razy do roku posiedzeń, a także poparto doraźną współpracę EKES-Indie, taką jak pomoc udzielona EKES przez indyjską delegację podczas jego prac nad Ogólnym Systemem Preferencji.

5.7 Zważywszy, że 60-70 % ludności pracującej zajmuje się formalnie bądź nieformalnie rolnictwem, dyskusje w ramach Okrągłego Stołu Indie-UE w kwestiach dotyczących rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich były utrudnione z powodu braku przedstawicieli rolników w indyjskiej delegacji na obrady Okrągłego Stołu.

5.8 Podczas obrad Okrągłego Stołu poruszono kwestię mechanizmów rządzących stosunkami między pracodawcami a pracownikami oraz dialogiem społecznym w Unii Europejskiej. Zwrócono uwagę na obecnie stosowane w UE praktyki dotyczące uczestników dialogu społecznego, zagadnienia związane z ich wyznaczeniem i z ich reprezentatywnością, a

także różne platformy dialogu. Uczestnicy Okrągłego Stołu przeanalizowali również bieżącą sytuację pracodawców i pracowników w Indiach, w tym strukturę i skład związków zawodowych, negocjacje w sprawie układów zbiorowych, reformę prawa pracy oraz politykę Indii w sprawie projektów powiązania norm pracy z handlem międzynarodowym. Odnotowano, że duża część pracowników indyjskich zatrudniona jest w tzw. sektorze „nieformalnym” (małe przedsiębiorstwa, samozatrudnienie, praca dorywcza) oraz że należy dołożyć starań, by poprawić sytuację pracowników. Co więcej, potrzebna jest intensyfikacja wysiłków na rzecz ratyfikacji fundamentalnych norm pracy MOP i ich wdrożenia na poziomie ustawodawstwa i w praktyce.

6 Wzmocniony dialog społeczeństwa obywatelskiego: przyszłość

6.1 Nadszedł czas na gwałtowny wzrost współpracy między zorganizowanym społeczeństwem obywatelskim UE 25 i Indii. Na szczycie UE-Indie dostrzeżono już wagę prac Okrągłego Stołu. Rząd Indii podjął pewne decyzje, których celem jest zacieśnienie współpracy ze społeczeństwem obywatelskim w Indiach. Komisja Europejska w swoim komunikacie z 16 czerwca wezwała do tego, aby Okrągły Stół „w pełni włączono do architektury instytucjonalnej” oraz aby zaprosić jego dwóch współprzewodniczących do uczestnictwa w posiedzeniach szczytu Indie-UE.

6.2 Rząd indyjski zauważył w swej pierwotnej odpowiedzi na komunikat z 16 czerwca, iż pomimo wysiłków na „szczeblu oficjalnym, aby nadążyć za zachodzącymi w Indiach i UE zmianami, ... nadal istnieje potrzeba zacieśnienia kontaktów na innych szczeblach, w tym także między społeczeństwami obywatelskimi UE i Indii”.

6.3 **Nieuchronnie powstaje pytanie, w jaki sposób Okrągły Stół może być skuteczniejszy w procesie decyzyjnym, szczególnie w sytuacji, gdy ma on rzadki przywilej bezpośredniego dostępu do najwyższych władz politycznych, premiera Indii oraz premiera kraju sprawującego prezydencję Rady UE, na swych dorocznych szczytach?** Sekcja 2 niniejszej opinii z inicjatywy własnej w sprawie „wkładu w partnerstwo strategiczne UE-Indie”, wskazuje, w jaki sposób Okrągły Stół może skutecznie przyczynić się do przygotowania wspólnego planu działania na rzecz partnerstwa strategicznego. Działanie to potrwa jedynie do szóstego szczytu Indie-UE, na którego posiedzeniu w drugiej połowie 2005 r. dojdzie do zatwierdzenia planu.

6.4 **Wiele zaleceń Okrągłego Stołu na szczyt Indie-UE będzie się wiązało ze średnio- lub długookresowymi zobowiązaniami.** Doświadczenie sugeruje, iż zalecenia powinny dotyczyć również projektów planowanych do wdrożenia wspólnie przez europejskie i indyjskie organizacje społeczeństwa obywatelskiego. Poparcie polityczne ułatwiłoby

również zapewnienie ewentualnych niezbędnych funduszy, a także pozwoliłoby indyjskiemu i europejskiemu społeczeństwu obywatelskiemu współpracę przy różnorodnych projektach ⁽⁸⁾.

6.5 Jeśli Okrągły Stół ma być skuteczny w procesie decyzyjnym, jego agenda musi oczywiście obejmować kwestie omawiane na szczeblu oficjalnym, takie jak te dotyczące Światowej Organizacji Handlu (WTO) i rundy negocjacji handlowych z Doha. Okrągły Stół może zwiększyć swoją skuteczność współpracując ze szczytem biznesu UE-Indie, organizowanym przez dwóch jego członków z Federacji Indyjskich Izb Handlu (FICCI) oraz Konfederacji Przemysłów Indii (CII). Powinien on również zwrócić się o połączenie z przewidywanym Okrągłym Stołem liderów biznesu, zaproponowanym przez Komisję Europejską.

6.6 Ponieważ wśród członków Okrągłego Stołu znajdują się przedstawiciele środowiska akademickiego, może on znacząco przyczynić się do powodzenia wartego 33 mln EUR programu stypendiów dla Indii, uruchomionego w roku 2005 przez Komisję Europejską. Ze swojej strony, EKES mógłby rozszerzyć swe inicjatywy na Indie, których przykładem była wcześniejsza decyzja o zwróceniu się do współprzewodniczącego Okrągłego Stołu ze strony Indii o wzięcie udziału w seminarium na temat WTO po szczycie w Cancun.

6.7 **Fakt, iż kanały komunikacji między urzędnikami a liderami biznesu dotyczącej zagadnień gospodarczych są coraz liczniejsze, nie oznacza, iż Okrągły Stół powinien ograniczyć swe dyskusje w tych kwestiach. Wręcz przeciwnie. Jednak zamiast koncentrować się na ich aspektach czysto ekonomicznych, powinien raczej przyjrzeć się ich nie-ekonomicznym, a zwłaszcza społecznym, implikacjom.** Takie działanie uzgodniono na szczycie Okrągłego Stołu w Srinagarze w przypadku zrównoważonego rozwoju: koncepcja ta zostanie rozważona jako obejmująca nie tylko ekonomiczny aspekt strategii rozwoju, ale także jej aspekty społeczne i środowiskowe. Outsourcing jest innym zagadnieniem, dla którego takie podejście jest odpowiednie. Kwestie powiązane w UE z outsourcingiem różnią się znacznie od kwestii związanych z nim w Indiach, mają jednak jedną wspólną cechę: najtrudniejsze do rozwiązania w obu wypadkach są kwestie społeczne. Innymi słowy, przyjmując holistyczne podejście, Okrągły Stół będzie w stanie zapewnić, iż nie-ekonomicznym aspektem zagadnień zasadniczo ekonomicznych nadana zostanie równorzędna waga.

6.8 Ta zmiana kierunku uwagi pozwoli Okrągłemu Stołowi organizować konferencje UE-Indie poświęcone sprawom społecznym, stanowiące uzupełnienie szczytów gospodarczych i politycznych. Tematy konferencji można wybrać spośród tych, które zostały już omówione w trakcie obrad Okrągłego Stołu, jak na przykład równouprawnienie płci. Dodatkowe tematy mogłyby obejmować np. wpływ outsourcingu i emigracji na społeczeństwo. Znaczenie takich konferencji dla zrównoważonego rozwoju społeczeństwa zarówno Europy, jak i Indii, nie sposób przecenić.

⁽⁸⁾ Dowodem tego była decyzja Ministerstwa Spraw Zagranicznych w New Delhi, aby udostępnić fundusze niezbędne na pokrycie kosztów operacyjnych forum internetowego UE-Indie, stworzonego przy Okrągłym Stoł.

6.9 **Okrągły Stół będzie musiał dokładniej przyrzeć się kwestiom kulturowym. Może się on przyczynić do wprowadzenia w życie wspólnej deklaracji UE i Indii w sprawie relacji kulturowych.** Okrągły Stół może również z pożytkiem zająć się zaleceniem „dialogu cywilizacji, religii i kultur”, przekazanym przez przedstawicieli azjatyckiego społeczeństwa obywatelskiego na szczycie Azja-Europa (lepiej znanym jako szczyt ASEM), gdy spotkali się oni w Barcelonie w czerwcu 2004 r.⁽⁹⁾ Przywódcy ASEM już rozpoczęli dialog cywilizacji, w którym uczestniczyły głowy państw lub rządów UE, jednak nie Indie, gdyż nie są one członkiem ASEM. W odpowiedzi na komunikat Komisji, Indie wykazały gotowość do włączenia się w dialog z UE na temat problemów stwarzanych przez ekstremizm i fundamentalizm religijny.

6.10 **Powodzenie tych przedsięwzięć wymagać będzie od Okrągłego Stołu dotarcia do o wielu więcej organizacji społeczeństwa obywatelskiego, niż może fizycznie gościć na swych posiedzeniach. Ma on jednak gotowy do tego doskonały instrument — stworzone przez siebie forum internetowe. Otwierając forum dla innych organizacji społeczeństwa obywatelskiego w UE i Indiach, Okrągły Stół może włączyć je do swych dyskusji.** Ponieważ liczba takich organizacji jest bardzo duża, dostęp może być początkowo ograniczony do organizacji znanych członkom Okrągłego Stołu. W ramach uzupełnienia tej wymiany poglądów w przestrzeni wirtualnej, Okrągły Stół nadal będzie zapraszać organizacje społeczeństwa obywatelskiego na swe regularne posiedzenia.

6.11 **Forum internetowe oferuje również gotowy kanał komunikacji członkom Okrągłego Stołu między posiedzeniami odbywającymi się dwa razy w roku, biorąc pod uwagę, iż członkowie indyjscy rozrzucony są po całym kraju.** Projekty raportów przesyłane być mogą na forum, aby członkowie mogli przekazać swe uwagi przed posiedzeniem. Dyskusje w trakcie samego posiedzenia byłyby w wyniku tego bogatsze, zaś zalecenia na szczyty UE-Indie bardziej zogniskowane. Członkowie mogą informować się wzajemnie o swych działaniach, umożliwiając sobie w ten sposób lepsze poznanie się na płaszczyźnie zawodowej. A ponieważ liczba europejskich i indyjskich organizacji korzystających z forum wzrasta, organizacje o wspólnych interesach mogą wykorzystywać je do nawiązania bliższej współpracy, dzieląc się na początku doświadczeniami, a w przyszłości przechodząc do wspólnych projektów.

6.12 Dwa kolejne zagadnienia obszernie dyskutowane przy Okrągłym Stole to rola mediów w umacnianiu społeczeństwa obywatelskiego oraz współpraca kulturalna. Dlatego też

Okrągły Stół może mieć duży wkład (1) w wysiłki Państw Członkowskich, Parlamentu Europejskiego oraz Komisji Europejskiej, mające na celu podniesienie statusu UE w Indiach, szczególnie wśród organizacji społeczeństwa obywatelskiego, oraz (2) w stworzenie oddzielnego rozdziału w planie działania na rzecz partnerstwa strategicznego, dotyczącego współpracy kulturalnej, w oparciu o Wspólną deklarację Indie-UE w sprawie współpracy kulturalnej z 8 listopada 2004 r.

7 Wnioski

7.1 **UE i Indie są zdecydowane jak nigdy wcześniej, aby rozszerzyć i zacieśnić współpracę.** Ostatnim na to dowodem jest tempo, w jakim Komisja Europejska i misja dyplomatyczna Indii w UE rozpoczęły pracę nad planem działania na rzecz partnerstwa strategicznego Indie-UE. Obie strony pragną, aby ich społeczeństwa obywatelskie przyczyniły się do postępów tego procesu. EKES już pomaga zbliżyć europejskie i indyjskie społeczeństwa obywatelskie, biorąc aktywny udział w Okrągłym Stole UE-Indie, udzielając pomocy finansowej forum internetowemu UE-Indie, a także zapraszając współprzewodniczącego Okrągłego Stołu ze strony Indii, N. N. Vohra, do udziału w swych działaniach związanych ze stosunkami Indie-UE.

7.2 Przyjąwszy z zadowoleniem komunikat Komisji Europejskiej w sprawie strategicznego partnerstwa Indie-UE, EKES winien obecnie aktywnie przyczynić się do stworzenia odpowiedniego planu działania. Na posiedzeniu Okrągłego Stołu w Londynie zobowiązano się „przedstawić instytucjom europejskim i rządowi indyjskiemu propozycje dotyczące obszarów, w których społeczeństwo obywatelskie przynieść może rzeczywistą wartość dodaną, szczególnie w odniesieniu do Milenijnych Celów Rozwoju, propagowania zrównoważonego rozwoju oraz zarządzania globalizacją”.

7.3 Rząd indyjski z zadowoleniem przyjął rozszerzenie UE. We wspólnym oświadczeniu prasowym, wydanym po szczycie w Hadze 8 listopada 2004 r., Indie potwierdziły swoją opinię, iż „pogłębienie i poszerzenie UE powinno przyczynić się do dalszego umocnienia naszych stosunków.” EKES, jako organ konsultacyjny reprezentujący europejskie społeczeństwo obywatelskie, musi więc zarówno zapewnić, iż złożona z 25 państw UE jest odpowiednio reprezentowana przy Okrągłym Stole, jak i poświęcić więcej uwagi stosunkom Indie-UE we własnych działaniach. Dlatego też Okrągły Stół Indie-UE może stać się modelem stosunków EKES-u z innymi krajami rozwijającymi się i innymi regionami świata.

Bruksela, 12 maja 2005 r.

Przewodnicząca

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁹⁾ Raport z Barcelony. Zalecenia społeczeństwa obywatelskiego w sprawie stosunków Azja-Europa, adresowany do przywódców ASEM. Połączenie społeczeństw obywatelskich Azji i Europy: konsultacje nieformalne. 16-18 czerwca 2004., Barcelona, Hiszpania.